

N.Neikšanīts

DUNDURS SKUDRU PYUZNĪ

Fabulys

1946

Satura rōdeitōjs

I

- 1) VYSU IZBAUDĀȚ!
- 2) LELS VEIRS
- 3) MUZEJĪ
- 4) GENIALS
- 5) ĻAUNŌ ACŠ
- 6) NASATICEIGĪ BRŌLI
- 7) PYRMS NŌVIS
- 8) ZEMNĪKA ATRĪBEIBA
- 9) IZ AZARA
- 10) VEIŽU POSTS
- 11) GRĀFĪNĀ
- 12) VACMAITYS BĀDA
- 13) LELY PLANI
- 14) VYSU PĪDZEIVŌȚ!
- 15) JĀGYS MAKLĀTŌJS

II

- 16) MYUSMERĀ
- 17) ROGOVYS I ROTI
- 18) AKMINŠ
- 19) PĀLIS ĀSTĀ
- 20) PŌVS
- 21) SLOZDĀ
- 22) GUĻBŠ
- 23) MEDEIBYS
- 24) APMĪRYNŌTĪ MIERKAČI
- 25) ŌŽA VIĻTEIBA
- 26) KAČA
- 27) LŌCŠ
- 28) DUNDURS SKUDRU PYUZNĪ

- 29) LAPSINĀ I BITĀ
- 30) KAČA PRŌTŌŠONA
- 31) ŽIRAFĀ I KROKODILS
- 32) LAUVA I SLĪKYS
- 33) VŌRNA
- 34) BEZGALEIBA

III

- 35) VIESTURISKS DIALOGS
- 36) BEŅDĀ
- 37) NARS
- 38) DE PLAFON
- 39) PIRAMIDA
- 40) ZVAIGŽŅU TULKS
- 41) DAIDALA LABIRINTI
- 42) PAMOZ VIESTURIS

IV

- 43) VYLKS I LOPSA
- 44) SYLTS SALDIEJUMS
- 45) BALONS
- 46) KUCALĀNA NADORBS
- 47) VYSTA DEIKĪ
- 48) SMOGŌ NOSTA
- 49) KAČA VACUMS
- 50) ZVIERBULŠ
- 51) SKRŪZĀ
- 52) DOBYS PRŌTS
- 53) LĀLIS
- 54) PŌRSOKYS

I

JĀGYS MAKLĀTŌJS

*Meklāt lītom kūdulu ir
dorbōšonōs syura.*

VYSU IZBAUDĀT!

Kai dažkārt jauneibā mums golva apzagriž,
I rōdīs, vairōk varom nāst, na mums ir spēku!

Straujš jauneklis ņaiz golvu rīž,
Jiut kryutīs pōrcylvāku
I sauc par speiti vysam pasaulām:
“Kai vysī dzeivoj, nadar tys nikam!
Vyss palāks, bōls, vyss bezkrōsains.
Taidš palākums ir eistōš dzeivis zaimš.
As izdauzeišu peliejušōš dzeivis ryuti,
Lai vysī vieji, vysys smaržys īškā sleid,
As dzeivī izdzeršu ai pylnu kryuti.
As grybu dzeivī vysu izbaudāt!”
Klausōš mōtā, palīk volgys acš.
Vōrdi naleidzās, jei zyn. Lai rauga patš.
“Ir jau vāls,
Palič šūņaiz sātā, dāls!”
Vōrdi taidi naleidz jam.
“Dzeivī vyss ir jōpajem!”
Smikly, nauda, deju prīks.
Cytim sōp? Cyts cīš? Tys nīks.
“Maņ gon rōdīs, dāls, na tai
Jōteik dzeivāi baudeitai.”
Ausš gon dzierd, a tik pa pusāi.
Sirdš, tei baudōš reibstūt, klusej.
Bet na ilgi prīki rysa.
Atnōk breidš:
Gors vāļ olkoj — naspiej mīsa.

Īt niu tys, kas nabaudeits:
Slimeiba kai dodzš dur kryuti.
Naspiej priks vairs golvu slī,̄
I par vysu dzeivis ryuti
Solti solnys zīdi zīd,
I kod rudinš dīnā polsā
Vaicoj mōtāi sōpu bolsā:
“Mō,̄ kai rādžīs, voi as varu
Sagaidāt vā,̄ pavasaru?”
Redz — vysys durs ir aizvārtys
Ni patš vairs tei,̄, ni patš vairs cer.
Vysys baudys izdzartys,
Vā,̄ tik mīlis jōdadzer.

LELS VEIRS

“As vakar sazatyku vīnā cīmā
Ai, zynot jū, tū lelū veiru!
Māš draudzeibu ai jū, tik sirsneigu i teiru,
Nūslādzām jau pagōjušā zīmā.
I tagad jau tei draudzeiba ir vaca.
Jys izsyt ma,̄ pa,̄ cytu,̄raiz iz placa,
I tod muns draugs, kas spielej operā.
I tys, kam ir tys ratōs sugys sunš,
I tys, kas romanus i dzejis roksta.
I tys, kas vakar vokorā...”
A acš tam runōtōjam tai i loksta,
I patš jys jiutōs varons, svareigs kungs.

Jam pošapzinis gon. Jam ir tik jautri.
Tá vīns nu sabīdreibys īzaprosa kautri:
“Ak, lyudzu pīdūdit, a kas jiuš patš?
Jiuš laikam nazkas rats,
Ka jiusim vysi slavonī tik tyvi draugi?”
Šys otkon, raugi,
Lai i baileigs beja,
Tik tō pec vōrda paprasāja,
Lai varātu storp pazeistamim līlātīs,
Ai kaidim veirim jys spiej draudzātīs.
“Ak, as? Nu da... Vāļ pagōjušā godā...
Tys tai storp cytu... A kas šū jautōjumu skar,
Tod ir vāļ cyti vinim rodā...
Pag, kū as gribieju vāļ teikt? Ak, tai — vāļ aizvakar
Pi pošā vokora
Ar sovu draugu as vāļ sazatyku operā...”
I raugi —
Nikō napasaciejš, jau tōļōk grīžās tukšīs rots.

Maņ rōdīs, cylvākam ir lobōk nāprasāt — kas ir jō draugi,
A labi apzavārt, kas jys ir patš.

MUZEJĪ

Bej divi draugi īgōjuši muzejī.
Tī skaistūs rāmūs lelu veiru sejis.
Obi dūmeigi tik golvys grūzāja
I vaicōja vys tū, kū atbīldāt nav spiejis.

“Par kū šū veiru Lelū sauc?”

“Varbūt par tū, ka jys bej izcyls veirs.”

A praseitōjs tik dūmeigs pīri rauc.

“I kas tys ir, kas jū ir škiers?

Nu vysu ļaužu pulka?”

“Kaidis viesturnīks varbūt.”

“A leluma cik ir nu poša tulka?

Voi mozīs patš var jāgumu par lelū giuž?”

“Tu vacu lītu proš. Jau ļaudš nu kura goda

Sáv taidu vaicōjumu stota,

A atbīldis leidz šam vāļ nav iz tū,

Voi mozōks spiejeigs viertāt augstōkū.

Ka itai vaicōsīs, to vaicōjumā tu sávkurā

Vari ībraukļ pūrā”.

“Labi. Praseišu as tīši — par kū jys izcyls bej?”

“Jū taidu sauc.” “A sauc par kū?”

“Par tū, ka beja taidis.” Par tū — par kū. Par kū — par tū.

Tai atbīldis i naatrasļ —

Kai vīns var atsaškiertļ nu bora?

Maņ tūmār nasaprasļ,

Par kū jys lels, a as — as tik mozs?”

“Kas zyn, varbūt par tū, ka jys i darāja, i zynōja kū dora,

A tu — tu tik proš!”

I voi ir taidu vaicōjumu moz,

Kur prasās vīns, ūtrs atrunōš,

Koč atbīldis i nazynōš.

GENIALS

Vīns veirs,
Nu līleibys na vysā teirs,
Saticš draugu ņaiz iz īlys,
Par karu runōt, sōc i līlōs:
“As bŷtu genials,
Ka bŷtu generals.
As ceinis nŷvadeitu cytaidōk kai cyti.”
“A voi tu karā beji? Īnainīku syti
Kaut kod?”
“Nā, tō gon nikod.
Bet as tik dŷmoju...”
Draugs tikai smeignŷ par tukšŷ līleibu.

Kŷ niu par tŷ!
Tai kotrs bŷtu gudrs jau,
Bejŷ jys tik tys, kas jys vāļ nav.

ĻAUNŌ ACŠ

“Kur tu skrīsi?
Kŷ tu dori?
Nak jau pīnu ōrā līsi?
Voi to līkīs palīk pōri?”
Siebrineica ŷtraī prosa.
Saimineicai runa osa:
“Nŷbŷrts, mōseņ, nŷbŷrts pīns

I lai nu burtō pīna škodis navā,
Tápaṭ tū izleju pi klāva.
Vairs litris vīns
Tik pīna gūvái ōrā dūdās,
Niu jau kotrs saprasṣ patṣ,
Ka klāvā maisōs ļaunō acṣ
Tá siebrineicai aizdūmeiba rūnās:
“A kod tu gūvái šudiņ devi äšt?”
Tá saimineica glupu skotu verās siebrineicai viersā
I tik kū jaudoj muti plāṣṭ.
“Ak voi, aiz vysom būreibom tys šudiņ aizamiersa!”

Ļaunō acṣ —
Tu patṣ.

NASATICEIGĪ BRŌLI

Pīci brōli dzeivōja ṛaiz vīnā mōjī.
Dobā slynki bej i saticeibā vōji.
Pi dorba meklājās, ka mozōk darāṭ,
Pi golda pīzasiedṣ, ka vairōk pareiṭ,
I gordōku.
Par taupeibu, ka aizturāṭ iz laiku borgōku,
Tō jīm i golvā navā.
Nu tō bej sāta tei pavysam slyktā slavā.
Ṛaiz vyduskīs nu meža atbrauc mōjī
I tik kū zyrgs pi vōrtim stōja,
Jys jau iz kieki skrīn

I vysur meklāt līn,
Nu dīniškom voi nav kas palicņš pōri.
Jys guļbys īrauga i matās kōri,
Ni nūjiemņ capuri, ni pōrmetņ krystu,
Sausōs guļbys čer kai captu vystu.
Vīnu ād, jau ūtru rūkā tur.
Pieški jiut, ka nazkas māli dur.
“Ak, itai, mīlī muni?
Par nīku mani turāsit, par suni?”
Jys nykni sōc iz brōlim lomōtīs.
“As bīšu tys, kas strōdōtī īš,
A jiuš tik gribit mīlōtīs?
Cikom as iz mežu braucu,
Jiuš siļčis ādāt? Kai tū lai saucu?
Voi brōli itai dora?”
Tá vīns jam preteim sauc nu bora:
“Tu, brōleiņ, apjymts asi nak nu ļaunō gora?
Máš siļču narádzājam jau nu kura gada”
“Ak tai? A kas to tá maņ māli boda?
Jiuš siļči apādāt i niu vāļ mani krōpit?”
I jys ai pierstu mutī lein.
I izvalk tū, kas darāja jam sōpi —
A tei tik prižu skuju viņ,
Kū patņ jys atvedņ ir nu meža tōlīnis
Iz sovys ausainis.

Šam stōstam pamōceiba eisa jōsoka:
Na vyss, kas dur, ir osoka.

PYRMS NŌVIS

Divi sliminīki guļ iz nōvis cysom,
Nu dzeivis jōzašķir.

“Maņ Dīvam jōpateic par dīnom vysom.

Taidu dzeivi dzeivōṭ dar.

Ni bogots beju as, ni ļaužu mynāts,

Ni kolnus gōzš, ni sōvīs tai kai viejš,

Ni gribiejš tō, kū naīspiejš.

Vysod ai vysu sadereibā beju vīnōts.

I niu pec dzeivis gaišys, klusys,

As grybu iṭ pi mīra dusys.

A ūtrīs miriejs džārdz vāļ, spākim seikstūt.

Jū namīrs svaida,

Jū šķieršonōs nu dzeivis pōrōk baida.

“Maņ jōmierst, vysu neistūt!

As naatrodu sovys dzeivis jāgys

As beju bogots, ļaužu slavāts;

Nivīnā celā natyku as kavāts,

Bet nazkas vīnmār prūjom bāga.

Aiz kotru īgivuma jauna

As jutu tukšu vītu

I lykōs vīnmār — tōlumā kaidis smīklā ļaunā

Par mani smītu.

I tai nikod nikō maņ nabej gon.

Nikod nikō as nagivu leidz golam,

I niu, kod mon

Jau dzeivis gaismu bōlam,

Taidis naidis par naīgiutū laimi,

Par indis pilinim ikkotrūs prīkūs,
Par dzeivi, izbyrušū nīkūs,
Par tukšuma i mozvierteibys baimi.”
Jys apklust pīkusš.

Veļti cytys laimis ilgōjās tovs prōts.
Tova laimá — esi patš.

ZEMNĪKA ATRĪBEIBA

Ai ministru ņaiz zemnīks sazateik
Tam naz kū prasāṭ gryb,
A kungam smolkijam pavysam napateik
Ai zemnīku iz īlys stōvāṭ.
Jam acš vysapleik tai i zib,
Kab ļaudš tik namona,
Ka zemnīks prosts, bez kaida fasona,
Jū ļaužu izsmīklám gryb ōvāṭ.
Bet nak jau cylvāku pavysam prūjom dzeiš?
Jys tō pec soka: Atáj cytu ņaiz!”
Zemnīks jem sáv tū par jūku
(Dareišona nalela jam bej).
Nūzasmej
I atmat tik ai rūku.
I rádžīs— vysa līta golā.
A nā!
ņaiz automašīnī
Ministrs aizbrauc tymā molā,

Kur dzeivoj zemnīks tys ai sovu saimi.
Kai braukts tī tyka, nazynu,
Bet idrōž auto vacā vīšnī,
I kai par nalaimi voi laimi —
Pi zemnīka tō pošā sātys slīkšnā.
Kū darāṭ nu?
Guļ auto grōvī.
Leiņ niu zam tō i skryuvái, prōvi
I nazyn vāļ voi iziṣ kas?
“Eh”, dūmoj ministrs “lai, nikas
Īṣ lobōk prasāṭ paleiga
Nu zemnīka.”
Kū darāṭ zemnīkam?
Nak cylvāku pavysam prūjom dzeiṣ?
Jys tō pec soka ministram,
Kū patṣ ṣaiz izdzierdiejṣ: “Atáj cytu ṣaiz.”

Iz atrībeigim ļaudim lobs nav jōtur prōts,
A itū ṣaizi tyka tūmār labi atmoksōts.

IZ AZARA

(Pec tautys anekdots)

Svātdīņ Stonṣ iz sātu brauc
Pōri Eṣa azaram
Vīsulṣ snīgu gaisā jauc.
Stonṣ tik izsyt zirdzenám,
Prīceigs braukṭ, jys sīvai soka:

“Kōjom iņ niu līta švaka.”
A ka pavášt kas jam sauc,
Stoņš zyrgā sāstīs napasauc.
“Lai iņ, kas iņ! Lab tam, kas brauc
Jys bōrzdā ryuc i tōļōk trauc.
Tá iz pagrīzīnā krušō
Izkreit sīva nūgurušō.
Stoņš tō steigā napamona,
Syt tik zirdzenám iz sōna.
Dzierd, gon klīdzom: “Pagaid, Stoņ!”
“Maņ jau vazuma tai gon!”
Vāļ nu tōlīnis dzierd, saucom.
Jys tik nūryuc prīceigs klusi:
“Lai klīdz, kas klīdz, a máš, bōb, braucom.”
I rikšoj tik iz sātys pusi.

Cytam paleidzāt ka līgsīs,
Patš ai bādu sazatkīsīs.

VEIŽU POSTS

(Pec tautys anekdots)

Raiz puisš vīns brauc iz vazuma ai molku,
Golvu napalīc pret vōrtu bolku —
Sasyt pīri. Izlāc puns.
“Dīveņ muns!
Kai táv tys gadājās?”
Dzierd, jys — svešys bōbys bolsu.

Bōba cyta pogosta
Iz sātu it nu oplōta.
I kod pret vōrtim veīžoj jei —
Godōs nūtikṭ nalaimái.
Puišam jaunam
Nazagribīs lelam kaunam
Nūtykušū daudzynōṭ.
Sōc jys bōbu pīrunōṭ:
“Ša táv, ṣoceiṭ, rublis, tik viṇ klusi!
Mīreiga tu áj iz sovu pusi,
Nastōsti nivīnam, kaida līta nūtykusá!”
Jem bōba rubli. Tōḷōk iṣ.
Sūlōs runā vaḷdātīs.
Nūgōjusá celá golu,
Rádṣ jau tyvai sātys molu.
Sateik ūtru takali —
Sābru Madali.
Tai, kai bōbai, zynōtkōrá osa,
Tivleiṭ prosa:
“Kur tu beji?
Mož kū jaunu saklausieji?”
“Ai, mōseṇ, poša redzieju,
Kai bej ai molkys vedieju...
Ot, tik tys rublis nadūd vali...”
Veīžoj bōba atpakaḷ.
Puišam rubli dūd i soka:
“Dieleṇ, maṇ tei mälá švaka.
Jam sáv rubli atpakaḷ,
Bo maṇ grākā ikriṣṭ baiḷ.”
Skrīn niu stōstāṭ Madalái,

Rádzāts pošai beja kai:
“Vádá molku...
Narádz bolku...
Bolka kryta...
Sazasyta...”
Voi Madalá var valdātis?
Jau jei tōļōk stōstāt skrīš:
“Bāda, bāda nūtykusá...
Svešā pusī...
Bolkys kryta...
Daudzi ļaužu nūzasyta...”
Jaunō ziná nōk ai auri,
Veīžu posts klīdz lelū tauri:
“Kaimiņu paņ parapeji
Dīva strōpá pīmeklāja:
Sazagōzā meži lely —
Nabašņiku pylni celi...”
Puisš, kam pīrī moza puna,
Nazyn, ka nu jō tei runa.

Ka tāv par lelom litom stōstu sōk,
Papietāj, voi ziná na nu “veīžu posta” nōk.

GRĀFĪNĀ

“Muns kungs, kū gon jiuš dūmojot,
Par kū ai mani vīnkōrši tai runojot?”
“Voi nūticš jums ir kas?”

“Cik naivi proš tu,
As asmu grāfīnā, as smolka dāma!”
“Pec taisneibys
Nikō as nasaprūtu lītā šymā.”
Jys izalik par prostu:
“Kas tys ir “Grāfīnā”? As grybātu lobprēt
Lyugt maņ tū paskaidrēt.”
“Hm. Nazynu, kai tū var teikt,
Naz, vyspōri voi tū var vōrdūs veikt.
Pi atteisteibys lobys,
Tys pošam jōsaprūt nu dobys.
“Ak, tai! To sapratiejam laikam vajag grāfam bīt?”
“As nazynu... varbīt...”
“Da. Līta saregžeita. Saprast gryut.
Varbīt tai vīnōtīs mās varātu
Vaicōjumā šymā —
Storp grāfim esit grāfīnā i smolka dāma,
Tik cylvākūs jiuš raugit bīt par cylvāku.”

Vysu gudreibu, kas šymā stōstā beja,
Mums runōtōjs jau pasacāja.

VACMAITYS BĀDA

(Pec tautys anekdots)

Cīmā vaca maita beja,

Tik nasmuka kai vysi nōvis grāki.
Jai vysi spāki
Iz tū viņ izkiupāja,
Lai kai naviņ tik tikṭ pi veira.
A līta vīnmār beidzās teira —
Nivīns jōs nagribāja.
Raiz īt iz bazneicu jei Dīvu lyugṭ
(Par kū — tū kotrs jiut!)
I rādž — pi bazneicys sād ubadzeitá vaca,
Lokots saplāsts jai iz placa,
I lyudzās sirsneigi.
“Ā” rāita dūmoj, “pagaidi!
Niu zynu as, kū vajag darāṭ,
I verīs — veira dabōšu as reit voi pareit.”
Jei nūjem jaunū lokotu nu rūkys
I atdūd ubadzái,
Pīber naudys kliepī i pi ausš tai dazalūka,
I lyudzūt itai soka jái:
“Táv sirsnená tik teira.
Par mani palyudz, mōseņ, Dīvu,
Lai dreižōk tyktu as pi puiseiša par sīvu.
Tai gribīs, mōseņ, veira!”
Verās ubadzá: šai veira! Nu taišni jōzasmej,
Tik nasmuka i godu koč pīcdesmit, kas zyn?
I tō pec leidzjiuteigi soka jai:
“Lai jau Dīvs dūd. Ali nazyn!”

Kotrs, itū nūzaklausiejš, sacās:
Kod laiks ir pōrgōjš — naleiņ Dīvam acīs!

LELY PLANI

Ķaiz pōrgudrs veirs pi sābra aizit gostūs.
Storp obom sātom beja pūrainš mežš.
Tá, svešā sātā, cytam atsatureišona rostūs,
A cytam nā. Jys tivleņ muti plieš:
“Itū mežu tá i pūru
As par lelu šķiersli turu
Mýsu sirsneibai.
Pa munam ōtrōk vajag pasōkt tai:
Vysu cytu dorbu pamást,
Mežu izcierst, zāmi savást,
Pūrā sabārt smiļktš ai gubu.
A ka dora tū ai skubu,
To bez izpaleigim svešim
Veiktš var tū pa godim sešim
Dorbs tys býtu lita svāta.
Obys zámš kai vīna býtu sāta.
Kotru reitu sābram pamōt varātu ai rūku.
Cīmā staigōt navajdzātu vairs ai lūku.”
Klausōs sābrš: “Kas tam sprucš?
Jūkoj jys voi patiš jucš?”
Nūzasmiejīs soka jam.
Pōrgudrijam kaiminām:
“Mežam pīci godi vajag caur cierstīs,
Lai as tovā lūgā varu pazavārtīs?
Pi dorba prōteiga vairs seši godi naliktš rūku,
Lai ceļš iz tovu sātu naītu ai lūku?

Kū tymā laikā siesi, pļausi?
Mugorā kū vilksi, kōjōs ausi?
Cikom mežu izciersš, pūru nūrakš,
Mūsu sātys bodā nūsmakš.
Tu par korstu sovu dūmu lāmi,
Taidu spieli navar sōkṭ ai mūsu zāmi.
Lobōk pakluš! Nūzamīrāj prōts!
Gon caur mežu ceļš ai laiku patš tikš īstaigōts.”
Tai runu beidz, kod rādž, ka kaiminš gona rōts:
“Paļdis Dīvam, ka vāļ dzeivī nanūteik tovs prōts.”

Jau i mūsu sātā gudrinīki rūnās,
Kas par nōkūtni teic gudrys runys,
Izadūmoj kū i — līta svāta.
Kas par tū, ka gora bodu jōmierst tāva sātai.

VYSU PĪDZEIVŌṬ!

“Dzeivī pīdzeivōṭ as grybu vysu.”
Draugs pīzačer pi vōrda,
A patš sāv smejās bōrzdā.
“Ak tai? Dūd, izdūršu tāv aci as ai cysu”
“Tu glups?”
“Tō nagribi? Pōrciersšu ai ciervi kōji.”
“Tu rups.”
“Tū ari nā? Varbṭ tāv nūdadzynōṭ mōji?”
“Nā, kas tāv ticš?
Kō pec maṅ grybi darāt tai?”

“Tu patš maņ taidu dūmu esi licš.
As grybu niulá kolpōt tai
Lobprōt
Táv grybu īspieji as dūt — vysu pīdzeivōt!”
“Vot prōts maņ nazanas
Pec cīššonys.
Nu itō, draugs, i patš tu prūjom skrītim.
As laimis vairōk grybātu,
Kab rašt tōs varātu.”
“Voi dūmoj tu, ka atsašķir ai tū nu cytim?”

Redz: kōreiba vysod pi lelys nostys čerās,
A vālōk īsōk plakt, kod labi apzaverās.

JĀGYS MAKLĀTŌJS

Beja cylvāks - sovaidņiks.
Jys, dzeits nu jāgys boda.
(Tam ir na vīns viņ gorā roda!),
Juta, ka jam priks
Ir meklāt vysur kūdulu.
I prōts
Jam kai nu slimeibys ir mōkts.
Pieški saslymst jys ai nūdūmu:
Kolnam sirdi sameklāt.
“Tys navar bīt” jys soka,
“Ka navarātu spāt
Rašt kolnam sirdi. Voi kaut vīns jau roka

I meklājās.

Kab drūši pascāņ varātu jys jau,

Ka kolnam sirdš sovs nav?”

Tod pōrzajiemš nu dūmys šōs,

Jys kolnā rūkās.

Rūkās kolnā dīn i nakņ.

Spāki seikst i tulznōs rūkys,

A nabeidz rakņ.

“Jau, jau as dzieržu — pukņ tyvōk kolna sirdš.

Tū atrakšu. Lai kōrta pādejō vāļ plūk.”

I otkon lelā spākā ačš jam mirdž,

Spāki aug. Jys otkon rūk.

Pieški pādejs smilķšu klōjs bryuk sabyrzdams,

I otkon saulá, otkon breivūs vieju auri.

Kolna sirdi vaicōdams,

Jys izaracš tam cauri.

Gryuši

Nūzapyuš:

“Ka grybu, varu otkon sōkņ.

Viņ vairōk gon maņ napanōkņ,

Kai — ikōpņ jaunā bezgaleibys jyurā.”

Vaicōņ lītom kūdulu — ir dorbōšonōs syura.

Tu vaicoj, meklāj, ūrbīs, rūč i duņ.

A tōli naspáj tikņ nikur:

Táv priškā bezgaleigō, nazynomō jyura.

II

BEZGALEIBA

*Skudra... cylvāks... kas lai
šķir?*

MYUSMERÁ

Iz vītys klajōkys storp bārzu stoltim, stōvim
Aug myusmerá. Cik krōšná! Skaista!
Tei, likās, kotra skotu saista
Ai sōrtu capuri, ai punktim dzidri blōvim
Cik sieņōtōji staigōjuši garom,
Tī vysu salasāja čakly:
I rudmīsi, i bārzlapi, paṭ cāl̄mīnā jīm likās darom,
Tik myusmerái tī garam īt kai okly.
“Kai tys var b̄yṭ?” klīdz skaistō myusu beņdā.
“As skaista, krōšná, lela, sōrta,
A stōvu jau tik seņ tá
I nateiku nivīnys rūkys skorta!”
I otkon dīna skrīn pec dīnys.
Nu myklōs zámis sienš vys aug.
I sieņōtōji nōk i raug —
Nu cytom sieņom otkon napalik nivīnys.
Tik myusmerá, šei skaistōkō par kotru sieni,
Nūmierst lieni.
Nūbōļ sorkonums, i subryuk bolt̄y punkti,
Ļūgōs kōts, i sašļōpst sōrtō krōsa,
Sakreit zōlī osā,
Saād jū tī soltō rosa.
Beja skaistums krōšnš, spylgts i klīdzūšs,
Beja mozvierteibā vīntuleigums īdzūšs,
Nu vysa tō tik viņ i tyka —
Kai malna sapyvuma pyka.

O cik skaistuma, kas myusmerái ir leidzeigs!

A voi tys skaistums ir kas naviņ jiedzeigs?

ROGOVYS I ROTI

Pašeli stōv rogovys i roti,
Obim dīna dīka,
Nu gara laika apzamygloj prōti
Šīm naasūt — dzie — tai dzeivōt prika.
“Kam maņ ir jōrypoj tik tod, kod tymsi skoti?
Kam navaru pa boltū snīgu sleidāt?”
Soka roti.
“A mani kō pec laukā bīdāt
Tik tod, kod snīga koponys?
Voi navaru as paglaust smolkū smiļkti?”
Tai gaužās rogovys.
Tū nūzaklausa saiminīks i nūreikoj,
Lai roti niu teik ōrā vylkti
I snīga ceļu drusku pabraukoj.
(Nūtyka tys zīmā borgā.)
Labi. Aizjiudz rotim zyrgu priškā
I koponā brauc lelā iškā.
Jau roti aizsteņ bolsā vōrgā:
“Ai, navaru! Ai, snīgs leidz koklam!
I skrytuli vairs nazagrīž! I snīgi leidza stumās!
Tam brauciejam ir jōbryn oklam.
Ka dagōjš jys pi dūmys.
Ai mani taidā celā braukť.”
Sōc roti žielesteibys saukť.

Kluš, nasoka nikō vairs roti,
Kod pašelī tī otkon nūvītōti.
A rogovys vys sovu dumpi plōj.
Vys kōrōt sausa celá napōrstōj.
Kod celi sausi, zámá siejai orta
I zōlá saauga,
Soka saiminīks: “Niu rogovom ir kōrta.
Lai tōs braukṭ parauga!”
Izvalk rogovys iz sausys zámis ōrā.
Ījiudz, palaiž zyrgu riksī.
Jau rogovys sauc bolsā vōrā:
“Kur itai tōli tiksī?
Berž slīci smīlṭs, kūž akminš osō mola,
Šnierksṭ, čierksṭ i korst. Vairs izturāṭ nav spāku.”
I brauciejam ir slikš bez gola,
Kai cīsšonā par grāku.
Kod rogovys niu pašelī pi mīra tyka,
Nu vacō dumpa vairs i pādu napalyka.
Niu obim mīreigs prōts,
Varbūt, dzie, — labi ir taipaṭ, kai īkōrtōts?

Pa jaunam pōrkōrtōt var daudz kū spāt.
A voi pa jaunam spiesi patš tu izturāṭ?

AKMINŠ

Ṙaiz jaunys mōjis pamatā bej akminš paprōvs lykts
Ai cytim sūplok kaļkim savīnōts.

Cik rádžis, mīreigs myužš!
A tys vys pyuš,
Vys namīreigs tam prōts,
Iz saiminīku tys vys pykts.
“Kas tāv? — Tu kungs!
A kaidis ir liktiņš muns?
Tu mani pabōzi, lai as šū mōji turu.
Žāl nav nimoz tāv munu placu,
Tu vād tik vydā tī sávkuru:
Voi gudru, nagudru, voi jaunu, vacu.
A tū tu nasaprūt, ka, jo as turāť stōju,
To sabrukš vyss i nabỹš vairs tāv mōju.
A gūda maņ tu naporōđ nikaida.
Kai lai as naturu iz tevá naida?”
Tod sevi dūmōdams tik pōrvareigu asom
Kas vysu mōji tik iz sovim placim nasom.
Tys vīnu dīn, ak myužš, ak bāda! —
Kod jaunō mōja drusku sāda,
Kai puļverš saškeida i drupa,
Tik viņ palyka nu tō, kai smiļkšu čupa.
Mōja tei kai stōvāja, tai stōvās dykti,
Jo pošūs pamatūs tai daudzi akmini i stūpi lykti.
Akmiņš idūmeigīs tō namanāja,
Ka tam viņ vōrds tys — akmiņš – beja.

Voi storp cylvākim nav dīsgon taidu.
Kas vīnmār ryuc i ūrc ai naidu:
“Maņ gūda moz! As lels! Oho — kas asu!
As vysu pasauli iz sovim placim nasu!”
A smogums pīmīdz i jys jau brakš,

I rádžīs — cik nu taida puļverš švaks.

PÁLIS ÁSTÁ

Vīnā sātā sunš ai kači sadzeivōja draugūs:
Sadereigi izlaizāja traukus,
Vīns kaulu grauzá, ūtrs nūlaizāja,
I obim labi beja.
Raiz īskrīn klietī sunš i verās — kas tá
Aiz duru, blokus orūdā? Nu tei tok pális ástá!
“Ak, taidš maņ kačš! Jys guļ tik saulī, dāpi laiza,
A pális lein lai orūdā i maisā?
Tōm mīru ļaun, tōš vysu izāsš teiru,
Par nabogu var pataisāt vystureigōkū veiru
I mās tod tá lai bodu cīšom?
Nā, gols ir jōdora tam vysam.”
Izkriejš pogolmā, jys nykni ásti kuļ
Verās: kačš mīreigs saulī guļ,
Syldōš, lieni ūsys kustynoj.
Sunš īsōk rīt i napōrstōj:
“Tu saulī snaud,
I sovys ūsys glaud,
A pazaver, kas klietī dorōš,
Tī pális borūs.
Tai dreīž mās pīdzeivōsim laikus gryutus.
Kod nagodnōš tōš sagrauzš mýsu maizis gryudus.”
“Maņ dūmōt,” soka kačš, “tá pális nav nivīnys.”
“To as táv maloju? Ak, myuža dīnys!

To redz, kaidis tu maņ draugs!
Sunš, dūmoj, bādys nasaprūt? Par veļti tevi saukš?
Tu mani apvainoj, ni pamyrkšynōjš aci.”
Sunš sacel taidu traci,
Ka, dūmōtim, nu ándžom pasaulš gōžās.
Nu vysom pušom zynōtkōri brōžās,
Lai pazavārt — kas tys par kača grāku,
Par kurū sunš niu sacel taidu brāku.
Sunš gari pastōsta, kas bej par lītu
I nūvad vysus vārtis nūzīguma vītu.
Durs klietái attaisa i soka: “Raugit poši! Nu?”
Ak, tovu breinumu! —
Aiz durovom guļ pōtoga, ai kōtu pīslītu pi kastis.
Tik viņ tōs pālis ástis!

Pyrms pōrmatumim muti vār,
Labi apzavār!

PŌVS

Pōvs beja vīnam saiminīkam.
Jys patīseibā nadarāja paļ ni nīkam.
Jū turāja taipaļ tik ocu pīkam.
Cik dažkōrt sovu niceibu ir apzazynōļ gryuti!
Pōvs staigōja ai sovu spūžū spolvu,
Ai kuplu puški izrūtōtu golvu
I pyutá. Aiz idūmeibys.
A kod jys īrauga, ka strōdoj kas,

To smejās smīklā nagontā.
Raiz sazagoda pogolmā
I zyrgs, i gūvš, i vuška, cyuka vīnuvīt,
Vāļ kačš nu molys guļ i sunám godōs garom skrīṭ.
I grūzōs pōvs.
“Cik jiuš tá nateiri, ai svīdrim!
Vīns ūž ai māslym, cyts smird, kai klāvs,
Nu treša nas ai okys gīdrim.
Jums nav ni skaistumu,
Ni krōšņuma.
Māš navarātu bṽṽṽ par bīdrim.”
Tū saceidams, jys lapni ásti rīž
I aizagrīž.
“Ak, tovu tukšū golvu,
Kas ir nu tovu spolvu?
Speidums viņ i tukši stori!
Voi tu kū dori?
Voi tu kū vād? Voi náš? Voi sorgoj sātu?
Voi pális giuṅ, voi vylnu dūd, voi gali?
Tu slaistīs breivu vali.
Nav it nikō, kū tu patš darāṭ spātu,
A tu vāļ cytim smej.”
Tai sunš,
Nu dusmom aizasvilš kai gunš,
Jam viersā rej,
Ai zūbim giun aiz spūžōs ástis.
I — kas bṽṽṽ padūmōjš, kaidis izsmīklis var rastīs!
Nu lapnō pōva palīk tikai cōlá
Leidzeiba, pavysam tōla.
Pa vysu pogolmu

Sunš rozvolkōja pōva skaistumu.
Tá godōs saiminīkam garom īt.
Jys nūtykušū īrauga i pasōk smīt
“Nu pōva, redz, kaidš čāms tik palicš pōri!
Gon breivā laikā dakausim.
Pec galis jō paṭ suni nabȳš kōri,
I bȳš nu spolvom rūta tukšim pakaušim.”

SLOZDĀ

Pális smolkō nōš
Pogrobā řaiz sajiut speki ūžom.
Īt raudzāt. Blaukt! Kreit slozds aiz jōš,
I ōrā natikt̄ tī ni dyžonam, ni dūžam.
Kur nu vāļ mozai pálái.
Jei slozdā sād̄ i cerej,
Ka vāļ kaidš breinums jū izglōbš.
“Slykti ir, pavysam slykti,” pálái dūmojās.
“A lobums lels ir, munuprōt —
Tān kačš maņ natikš klōt!”

Tai dzeiveiba sávkura meklejās,
Lai nu bādys
Izspīst̄ drusku prīcys kaidys.

GULĻŠ

Iz zámom saulainom řaiz laidās boltjš gulŗš,

Jŗ spāki památá i gōzá vātra osa.

Gulŗš nŗkreit pogolmā pi pošys dŗbis,

Kur gailŗ ai vystom māslus kosa,

Sáv gryudus meklejŗt.

Gailŗ, golvu pŗlicŗ, verās — nasaprŗt.

ŗŗ tyvōk apvaicōŗ,

Kas tys par boltu, tōlu vŗsu,

Kas nŗkritŗ nŗguruŗu mŗsu

I naspiej tōŗōk palidōŗ.

Gulŗ boltjš gulŗš, jys spōrnus ŷŗnaudz ai sōpi,

I vaidā izteic vysu dziŗŗ slōpi

Pec tō, kō ilgojās jō prōts:

Pec saulis varonōs.

“Vāŗ řaizi aizlidōŗ iz saulis pylnŗ zāmi.

Kai grybātŗs ai vysu, vysu spāku...

Ai saulá, paleidzi! Ai liktiŗ, lámi!

Lai as vāŗ řaizi lidōŗ spātu —

Spātu breivŗs spōrnus atvāzŗ breivā skráji.

Breivu gaisu, sauli spŗŗu justŗ,

Atstōŗ vysu nateirŗ tá lāji,

Augŗōk, tyvōk saulái, napŗkustŗ.”

Gailŗ klausōs. Breinums jam —

Kas tei par volŗdu řam sveŗijam?

Sauli? Tōli? Spōrnŗs boltŗs?

Skrŗŗ nu zāmis prŗjom gaisŗs solŗs,

Kur nu baiŗom elpa spŗŗās?

Augŗi lidōŗ golva grŗŗas.

“Kungs, a kungs!” jys svešam tai,
“Kō tu tī pa augšu meklej,
Tī, kur elpa aiztryukst reiklái?
Maņ tō nasaprašņ nikai.
Vysa gon tápaņ iz lájis:
Gryudi, zviergzdi, iudiņš lejās,
Slika zámī trakna, rupa:
Veļ — tápaņ i māslu čupa.
Kō ta skrīņ iz tōlū golu,
Meklāņ nazyn kaidu molu,
Bendāņ spākus sovai mīsai?
Nasaprūtu as patīsai.
As paņ laistīs aizmiersņ asu.
Padzīžu tik sovu basu,
Nabādojūt ni par kū:
Kukikarekū!”
Verās gailš — jau svešam spāki ierst,
Jys mierst.
Guļbš elpai pādejai vāļ kryuti ver,
Bezgaleibu plašū pādeigijū ņaizi dzer...

Kas zámis dubļūs īzaracš da koklam,
Pret lītom augstōkom tam jōpalīk ir oklam.

MEDEIBYS

Beļ medeibys.
Dzan lopsu sunš.

A lopsu kōjis nas,
Kai saceitim, pi ástis gunş.
Sunş ar taipaţ. Bej skriejieji jī obi
Lobi.
Pec kaida laika obi mona,
Ka spāki seikst.
Tá lopsai pieški gudra dūma deigst,
Lopsai, kai jau lopsai, viļteibys ir gona.
Jei apzastōj i suni gaida,
I tod jam soka:
“Draugs, kam pyuleišonōs taida?
Kam skrişona tik troka?
Lobōk máš bez naida
Nūrunōsim tai:
Tu teţ pa prişku
Pa meţa işku,
Pavysam vīgliņkai.
A as nu mugorys.
Jo redţ, kod itai pōrzamej
Tod prişkdejīs daudz lieņōk skrej
I obim nav vairs nūgurys.
Voi nabýş lobōk, kod máš itai nūlemom?”
I sunş kai sunş, jam loba doba,
Pi sevá nūdūmoj: “Tei dūma loba.”
I pīkreit saceitam.
Niu obi pōrzamej
I tōļōk skrīn, a lopsa bōrzdā smej
I prīcojās par iztaiseitū duļki
“Tu nasasteidţ! Skrīņ klusi!”
Jei nūklīdz vāļ pyrms pamat suni muļki,

I aizcylpoj iz cytu pusi.

Pec taidom medeibom, rōdīs maņ —
Daudz lobōk ir, kod gudrīs glupū dzan.

I ari cytaiž izsprīst var.

Kam meiksta doba,

Tys sacās: “Taida medeiba bej loba,

A ʀaizjom ari izbāgṭ dar.”

APMĪRYNŌTĪ MIERKAČĪ

Div mierkači iz zora sprūstā tup.

Jīm apkōrtṭ staigoj ļaudṣ i breinojās.

Vīns soka: “Mierkačṣ nav nimoz tik glups,

Kai runojās.”

Cyts soka: “Cylvāks nu mierkača ir izaciels.”

Cyts otkon navar valdātīs, jam naīdziels:

“Šai dūmai pamats vysai jiedzeigs

Cyts cylvāks mierkačam tik leidzeigs:

Saklausa pa ausu golam kū navīņ

I, gvalzdams tū, tod tōļōk skrīn.”

A mierkačim iz zora cyta runa riṭ.

Tī prīcojās, ka jīm tik labi īt:

“Ir labi zvieru dōrzā apzamāst,

Tá naaizmierst nivīns táv atnāst āst.

Tá dzeivinīki smīkleigi mums garom īt

I vysaiž ōvejās. Jau taišni apnykst smīṭ!

A lai tīm glupijīm

Ļauns kas naiītu prōtā,
Māš siežom telpā, ierti īreikōtā,
Ai dzeļžu reštom atsadaliejušs nu jīm.”

Tai cyts i napamona,
Cik vīgli sevi mīrynōt.
Ai drusku mōnā
Var kotrs laimi īmontōt.

ŌŽA VIĻTEIBA

Vīns saiminīks deļ smīkla turā ōzi.
Nu ōža, soka ļaudš, ni vylnys nav, ni pīna,
Jys sātā tai kai kirmilš pōzī —
Tik bōveišonōs vīna.
A ōžam vysod streida doba,
Jys ļaunu naatškir nu loba,
Vys naida meklejās, vys leinās badātis,
Iz dūršonu jam rogi tai i nīz.
Ikkotra sātys kustūnā nu celā grīžās,
Kod ōžš pret tū ai roгим rīžās.
Tik vīns nu celā nanūit nikod,
Ai ōzi ceiņu pasōkdams lobprōt.
Tys viersš ir — styprinīks.
Jam ōža nyknums teirīs nīks,
Nu belzīnā jō seikīs ōžš
Aizrypuļ-rypuļoj kai tōšš.
I dīnom vasalom tod navar atlīkt rybys.

A nyknums kaidis i atrībeibys gribīs!
Niu saprūt ōzš: “Pret itū vajag leikt,
Ai spāku taidu zvieri napīveikt.”
Nūdūmoj jys: “Tá dorbs ir gudreibai.”
Tod izgudrōjš, jys soka vieršam tai:
“I kas nu tō, ka tu tik lels i spieceigs,
Ka paṭ iz pusi naasi tik veiceigs
Kai as.”

Nu taidys volūdys teik nykns viersš,
Jys klīdz: “As vysu varu, kū i tu.”
“A ka mās saleigtu?”
Ōzš zūbojās, lai vairōk sakūrṭ vierša prōtu,
A patš, kai izgudrōjš,
Iz škiuná jumta lāc, lai viersš jam it kai nateik klōtu.
A viersš, daudz nadūmōjš,
I hop! — iz jumta viersā,
Cik smogs jys — tys jam aizamiersa.
Jumts škiuná beja iztureibys vōjis.
Tys sazagōž, i viersš sāv aplauž kōjis.
Taipaṭ i ōzš zam drupom kryta kūpā
I elpu pādejū kod laidá vāļ zam smogō vierša lūpa,
Jam dūmōjās:
“Nav slykti gudrijam,
Tik jōbŷn gūdeigam.”

Div pamōceibys ir nu stōsteišonys šōs:
Pa pyrmam: nikas táv naizīš,
Kod vīns patš spāks tik tolkā iš.
Pa ūtram: nikaida lobuma nu prōta,
Kod tova gudreiba tik ļaunim dorbim krōta.

KAČA LOBSIRDEIBA

Nu pereklá řaiz izkreit putnenš mozs
I čaipst aiz bādys:
Zōļōjs oss
I ierteibys nikaidys.
Pōrs sūļus atstotōk iz slītō slyta
Guļ kačš i dāpi laiza,
Jys pamona, ka putnenš kryta,
I navar vaļdātis: jū kōrá tai i graiza,
Tai gribīs apreit mozū putnu.
A sunš tīpať. Rádž kača lelū kōri
I soka: “Kū t’ nu
Izalīč! Voi var tu putnam nanūdarāt pōri?
Skrīņ dreizōk nūkūd!
Nūbendāj jū mūkūt.”
A kačam kōpť nu slyta baiļ
Ka sunš jū nanūrej.
Ot jys i soka tai:
“Maņ patiseibā tik ir medāt priks,
A itaidu jau kotrs nūgiuť var.
I ādamō tī irā nīks.
As taidu naādu.”
Par runu sovaidū
Sunám nu breinuma pať mālá izakar.

Kod kaidis ai lobu dorbu atsašķir nu bora,

Dar labi apzavārt, par kū jys itai dora.

LŌCŠ

Lōču pōrš bej,

Jys i jei.

Beja pi jūs bierneni,

Lōčanāki mozeni.

Lōča mōtā naguļ mīga, napaād ai sōtu,

Grūza prōtu,

Rauga izdūmōt.

Kai b̄yš bārnus audzynōt.

Tai na ņaizi mōtis prōtoj

Kaidai bārnim gudreibai b̄yť krōtai,

Cikom aizmierst pošu svareigū:

Izaudzynōt cylvāku.

I kod īzadūmoj gari.

Stōstās beidzūt lōčam ari:

“Zyni, veireņ,

Par tū vāļ mās ni runōjam, ni škeirom.

Kai m̄ysu bārnus audzynōt.

Niu b̄ytu laiks. Tai, munuprōt —

Lōcš ir cik naveikls tik smogs,

Styprs, a nagleits, bīzu ōdu.

Gribīs maņ, lai bārnim munim liktinš cytaidōks.

Maitai munai paraugu as taidu rōdu:

Lai ir jei vīgla, gracioza,
Tai kai styrnu koza,
Lūkona kai kačš,
A kōjōs dreiza tai kai začš
Puika otkon lai ir veiriškeigs i brašs,
Kod sazadusmoj, lai kai brīdš ai kōji kaš.
Ōdu maigi samtainu lai ir kai teļš.
Lai skrīn kai kurts, kod jam zam kōjom tōlōks ceļš.
Maņ rōdīs, veireņ ka jīm taidim izaugt likš,
Tod b̄yš i pošim mums, i bārnim priks.”
Lōčš pakalkōjōs slīnās spieji:
“Tu tá sáv drusku izmežgieji.”
Jys pasoka, ai dāpi rōdeidams iz pauri.
“Taidis ir muns i taidis ir dobys prōts:
Nu lōčanākim izaugš tikai lōčš,
I cauri.”

DUNDURS SKUDRU PYUZNĪ

Ķaiz skudru pyuznī dundurs īkryta.
Jys beja īvainōts i tōļōk natyka.
Kas tys par trikmīni bej seikūs skudru vaļstī.
Jōs vysys klōt,
Sōc miļzi apbreinōt,
Sōc taustāt, vaļstāt.
Tá vīna gudrineica pieški zyna teikt:
“Šys gadiejums
Ir teira laimá mums,

Mums navajdzās vairs bodā teipt,
Redz — voguls miļzeigīs, kas nūkrits itá,
Ir poša čaklō bitá.
Ir dzierdāts bīži jau paņ mýsu molā,
Ka bitis strōdeigys bez gola.
Nu agra reita tōs leidz vālam rītam skrīn,
Kotrā zīdā tōs pec mada līn
I stīp bez romonom da sātai.
Tai laimái vajag býť mums nacerātai,
Ka jei tá gadājās.
Māš kūpsim jū, leidz vasala jei klivš,
I tod nu jōs
Mums vīnmār daudzi mada býš.”
Vyss skudru pyuznis niu iz kōjom,
Kas lobōks atsarūn, tū stīp iz mōjom
I vysu dunduram,
Tam — slymijam!
Jys ād tik, borojās, da rūzōs,
Par tū, ka nūticš mōnš, jys napapyuš paņ ūsōs.
Čaklōs skudrys tekalej i skraida,
I mada gaida.
I dundurs, bitá, rádžīs, vasals jau,
Jau apiedš vysu skudru bogoteibu,
A jys i nadūmoj par pateiceibu.
Tai mada nav, kai nav.
Tá vīnražis cyta bitá kaimiņūs nu zīda dzer,
Tū skudrys aicynoj i cer,
Ka tei niu pastōstās, kas tei par bādu,
Kam izōrstātō bitá nanas madu.
Tei dora tū ai lobu prōtu,

Nōk skudru pyuznī, izmat skudru bitái skotu
I smīklā smaida:
“Nu itō vogula jiuš veļti mada gaidot.
Jys, mīlōs, bitá nav. Ir tikai dundurs itá.”

Nu itō pamōceiba taida:
Na kotrs lelōks voguls ir jau bitá.

LAPSINÁ I BITÁ

Ķaiz lapsiná ai biti sazateik,
Lapsiná niu breinums teik:
“Cik máš obys leidzeigys!
Kas esi tu? Kū dori? Dzeivoj kur?
Kō pec gaitys táv tik steidzeigys?”
Bitá eisu runu tur:
“As asu bitá, pulkā dzeivoju
Kai vysys bitis lidoju.
Ka mani aiztik kas, as napagrīžu ceļu
As pretinīkam dzeļu.”
Priks lapsiná: “As taida paņ.
Maņ pateik pulkā padzeivōt.
I kas tik pazagoda maņ pa ceļu,
As kotram dzeļu.
Kaidis priks, ka bitái leidzeiga as asu!”
“I tod vāļ,” bitá runu beidz,
“As vysu dīnu cylvākim i biņom madu nasu.”
I itū saciejusá, prūjom dorbā steidz,

“Ak, tys ir nīks,”
Sauc lapsinā, “ka madu ar tu nāš!
Cik tur tōs starpeibys! Kaidis pīrks.
Ka bitāi leidzeiga tik ļūti asmu as!”

Natiklis sávkurs vys gryb lobprōt
Ai kotru čaklū sevi leidzynōt.

KAČA PRŌTŌŠONA

Sunš pi golda luncynojās, ásti kuļ —
Iz golda taidys gordys lītyš guļ!
A kačš jau pīiedš sovu tīsu,
Iz saimineicys celim atstīpš mīsu.
Snauž klusi dziernavenis malās.
Par suná bodu jam nikaidys dalis.
Cylvāki par sunim runu runoj:
“Nav kustūná par suni lobōka!
Jys tik par saiminīka lobu dūmoj!
Suná sirdš par vysom pōrōka!”
Kačš vysu dzied,
Kas ļaudim volūdā,
Jō zaļōš acīs izsmīkls mirdz.
Jys nūņūrd, ūsōš: “Cik ļaudim naivuma!
Paņ tō jīm naatškiert —
Kur vādars beidzās i kur sōcās sirdš!”

Tū patīsi nav vīgli spāt —

Nu vādara sāv sirdi atdalāt.

ŽIRAFÁ I KROKODILS

Žirafá ņaiz krokodilam vaicoj:

“Par kū tu vīnmār dyunī sleiksti?

Par kū tu vīnmār rōpus neiksti?

Verīs žirafá kai staigoj,

Lapni izsliejusá koklu gaisūs!”

Krokodils tik smejas,

Verūtīs iz žirafi nu lájis:

“As slītīs gaisūs nazataisūs,

A ka krokodily gaisā slītūs,

Verīs — žirafái tod rōpōt dazaitūs!”

I jys taidu skotu mátá vaicōtōjam viersā,

Ka tam vysa vaicōšona aizamiersa.

I jys pōrleicš dāvá kōjom vali,

Lai prūjom aizbāgtu ai sovu lapnū... gali.

Pyrms cytu izsmiņ muti plāt,

Raug pošu sevi labi nūviertāt.

LAUVA I SLĪKYS

ņaiz paiedš lauva saulī syldōs.

Iz ūsom saplūseitōs styrnys ašnis žyust.

Ai maigom jiutom sirdš jam pyldōs:

Kod esi painedš, tod tik labi dzeivōt kliust.
Tápať pi ūsom, lauvys pakrieslī
Div slīkys laiski gul
I filosofej (patīseibā tukšu gaisu kuļ).
“Cik labi b̄ytu dzeivōt zámī, gaisā, jjurā,
Jo vysi sadereigi b̄ytu,
Cyts cyta naplūseitu ceinī syurā.
Nikaidu ryuǫu
Tod nab̄ytu. Tik prīcojīs iz nabādu!”
Tai pōrsprīž slīkys.
Lauva nūsmeign̄ ūsōs: “As kod paādu,
Maņ ar tai likās.”

I lauva b̄yť var mīls i lōga.
Tik tod, kod pylna mōga.

VŌRNA

Ŕaiz vōrna sylnā meklej bareibu
I kai jau vōrna — aizjymta ai sovu darbeibu,
Ap sevi nazaver.
Tá čyuska pīlein klōt i jū aiz spōrna čer,
I gryb jau vōrnu reiť.
Tá ūmai ierglām godōs īraudzāť.
Kas lājī nūtikt̄ taisōs.
Jys mudri spōrnus raisa,
I naleidz vairs, ka čyuska lyudz i prosōs.
Jū paceļ gaisā

I aiznas kolnūs apāst, mozīm ierģlānim.
Vōrna pakaļ nūzaver ai nīvu acīs
I nūčārc vōrdim lānim
(Gaid, ka jei tāv pateiceibu sacās!)
“I čyuska taida, i putyns tys taidš patš.
Jīm obim namīreigs ir prōts.
Redž — daudzōš tik pa pasauli kai aušys.”
I atmatusā tik ai spōrnu,
Jei otkon sylnā raušās.

I cylvāks, sacāsim, kai ir,
Na reši lobōks nav par vōrnu:
Nu drauga īnaidnīku naatškir.

BEZGALEIBA

Skudru mōtā mozūs skudralānus sauc iz sātu,
Laiks, lai skudru pyužnā vōrtus slāgtu.
“Gon jau, bārni, šudiņ bōvātis!
Lelēm gon jau strōdōts irā,
Naktš sorgi ai vōli rūkā sardzī stōvāļ īš.
Dorba skudrys dusās drūsā mīrā.”
Zōlī atmirdž jōņtōrpeņu zvaigznis ratys,
A aiz kūkim atspeid, leļyš skudru mienesš —
Gunš, kas speid, nu meža sorga sātys
Snaudā īgrymst zōlá, smylgys, sienš.
Tik skudru dzejnīks mīra navar raš.
Izkōpš lelys smylgys pošā skorā,

Dūmoj, sapņoj... nasapraš
Jam, kai var bezgaleibu aptvārt skudrys gorā.
Vārās bārzā — golva reiba,
Tei jau bolta bezgaleiba!
Sorga mōjis lūgā — mienesš krāslā lāc.
Kas tū bezgaleigi spūžu ik vokoru dadz?

Skudra... cylvāks... kas lai škir
Kuram eistō bezgaleiba ir?

III

PAMOZ VIESTURIS

*Kū nu pagōjušim laikim
eisti zynōt var?*

VIESTURISKS DIALOGS

Princš Kondē, ņaiz aizsvilš dusmōs borgōs,

Saplieš mežginis iz tārpa dōrgōs

I lomoj kardinalu de Surdī:

“Nudi,

Jums pavīgla ir golva!”

Vīgls izsmīklis tik smaidā - kardinala bolva

Tīsōtōjam borgijam.

Jys eisi atsoka tik jam

“Ai jums as nameitu. Jums golva —

Smoga olva!”

I da — tei golva! Kaida kam!

BENĀ

ņaiz vīna borga vaļdinīka laikūs

Beja barons vōrdā de Travai.

Jys nazynōja māra sovai manteibai.

I slavynōja laikus baigūs,

Kas izadzeivōtļ ļōvā jam i karā,

I draugus bendejūt.

Jys pi karalā beji lelā varā

I tō pec darāja,

Kū varāja.

A sirdsapzinā jam bej taidu, kas klusāt prūt,

Ļaudš vysōs kaimiņzārnōs, kur jys karā bejš,

Jō vōrdu, bārnus baidūt, atkōrtōja,
Jo pasaulš naredziejš
Leidz tam tik soltu sirdi karōtōja.
I sovā vaļstī jys nu cytim atsaškeira,
Tik pōrōk vīgli sovu draudzeibu jys svārā.
Jo patyka jam drauga muiža, glezna, bogoteiba kaida,
Tod jys bez naida.
Nalaimeigū atklōti voi slapyn nūbendāja.
Deļ tō jam lelys drūsmis navajdzāja,
Jo jys, vot, pošam karalām draugs beja!
Patš karalš ar, kai saceits, beja gorā borgs.
Tik mīsā vōrgs,
I tō pec jys, lai cylvāki jū klausāš steidzās,
Vīnmār beņdi jāmā leidza
Lels augumā i maskā slāptu seju,
Kai māma āna beņdā bej vysod aiz valdņika.
Ļaudš bailōs sastynga,
Kod obus kūpā īraudzāja.
I kotru vokoru, kod pilī beja
Asambleja,
Kū vysod beidzā
Ai tū, ka karalš gōja pījimš galma sveicīņus,
Ai valdinīku vīnmār leidza
Kai nōvā gōja bendā kluss.
Ķaiz bendā saslyma i naspāja vairs paīš,
Īgns karalš: “Kū lai dora?
Iz asambleju navar naiš!
Varbūt nu galminīku bora
Deļ šō vokora
Kaidš varās beņdi aizvītōš?”

I tik kū padūmō jys tai,
Jau zyn, ka beņdis vītā stōt
Var tikai barons de Travai.
“Da, patīnai —
I augums pīmārōts.”
Līk karalš pasaukt̄ baronu,
“Tys nōk i celi līc pret valdinīku varonū:
“Kolps majestati pazemeigi sveic!”
“Táv, draugs, b̄jš napateikams uzdavums.
Iz asambleju jōit mums,
A nav, kas beņdis lūmu veic.
Tu īleīņ beņdis malnā sveitā.
A sejai izliç masku.
Barons nalaimeigs. Gryb sacāt̄ nazkū,
A karalš apraun eisi: “Pasaceisi reitā.”
Barons tik aiz bādys vōrgs,
Ka paṭ̄ i namanāja.
Ka jam jau apvyłkts malnys svōrks
I maskā sagta seja.
I jys jau gaitā lānā.
Īt aiz karalá kai āna. Jys,
Barons de Travai!
Nu ciltš varonōs!
Jam beņdis lūma!
Durs zālī atsaver, tur čaloj sarunōs
Galminīki lobā ūmā.
“Nōk karalš! Vyss apklust, kluss,
Kotrs pavierš pazemeigus skatīņus
Iz karali i māmū sekōtōju.
Nā! Barons naiztur vairs kauna!

Izaklīdz ai bolsu vōju,
Jys nūkreit zāmī drudzī ļaunā.
I mierst.
Niu karalš nalaimeigs.
Pi nūkrytušō barona jys leikst.
Vysu vāļ par lobu vāršt
Jū pōrjem olka.
Karalš nūceļ masku baronam nu sejis.
Aiz pōrsteiguma galminīkim elpā aizaraun
Par zāli pōrīt šolka:
“Nōvái sovaيدا ir šudiņ pļōvā.
Beņdái - beņdis nōvái!”

Voi nav patīσαι ačgōrneiba eista,
Kod sirdšapzīnis vītā lapnums atsateista.

NARS

Beja cars.
Tam deļ prīka, smīklam turāts beja nars.
Vōrdūs dzieleigs, prōta osa.
Pasacās — cyts smeļ,
A cyts tik golvu kosu —
Kauns acīs vārtīs pasaulām!
Ķaiz caram atbōst vyss: pasaulš, ļaudš,
I tī, kū zamynōjš, i tī, kū gļaudš.
“Jo ir vāļ kas iz pasaulā,
To tikai — as!

As — cars!”
A smejās nars.
“Táv tik tai izalīk.
Bez krūnā,
Nūkōpūt nu trūnā,
Nikas nu tevā napalīk
Ai krūni trūnī paṭ i as pec cara izavārtu,
A voi tu ai sovu vōjū prōtu bīt par naru spātu?”
Cars dusmeigs klīdz: “Par taidim vōrdim kar!”
“Da. I munuprōt —
Tu mani pakōrṭ vari!
A patīseibu nūbendāt, redz — tū nikod!”

Taids pīdzimš nav, kam bīt spāt
Patīseibu nūbendāt.

MARKĪZÁ DE PLAFON

Tys kaidā zámī beja
Tam atpakaļ jau daudzus godus,
Kod vaļsti pōrvaļdāja,
Sáv jemūt paleigā it vysus sovus rodus,
Ļudviks nazkurīs.
Pi golma dzeivōja markīzá de Plafon.
Jai geimeitš beja skaists
I cytu skaistumu i radzamu, i naradzamu gon.
Raiz pieški sažadūmoj jai
Veļtāt myžu viesturái

“Nu breiža tō jai tik vīna līta ryup:
“Par mīlōkū pi karalá maņ vajag kliut!
As tod jū grūzeišu vysaidi.
Par vaļsti nūteikšu.
I panōkumi b̄yš maņ taidi,
Ka viesturī as īišu.
Par mani garus myužus breinōsīs i runōš.”
Niu jai taida uzjiemeiba rūnās,
Ka pi dorba tivleņ stōjās klōtu.
Motus izčūrķš, sōrtoj byudus,
Apvalk krinolinu plotu.
Sakar dōrgakmiņus gryutus,
Vīgli kustīs, smaida, smeļ.
Ļaudim breinums: “Paskoņ, vej!
Kas tai markizái niu lācās,
Jei jau speid, kai svātku svācis!”
Golmā viņ niu markizá
Tyvōk vys pi karalá.
Runu mekleļ, smogi pyuš:
“Majestatá, maņ cik gryuš...”
Karalš nasaprūt nikō nu dzejis,
Jys tik smeļās,
“Līta nav tik troka.
Pōrīš!” soka.
Rādž markizá, ka karalš nasaprūt jōs dūmu.
“Pīskryuvāsim lūmu,”
Jei nūdūmoļ.
I vāļ tyvōk valdinīkam stōļ
Smaida, rōdu zūbus, izbūž mālis golu,
Rūkom plōjās,

Vīgli paceļ krinolīna molu,
Rōdūt sovys skaistōs kōjis.
I tik čyukšt: “Ak, majestatá. Sir...”
“Nu? Kas ir?”
Pīsardzeiba vysa spielī aizamiersa.
“Sir, maņ sirdī izdeigusá taida jiuta...”
Niu karalš saprūt gon.
“Labi,” soka jys, “kas izdeiga, tū nūplašim nu viersa!
Tei līta nav tik gryuta”
I pret vysu galminīku skotu
Līk paceļ krinolīnu plotū
I īpārť līk markīzi de Plafon.

Tai dūma pīzapīldāja, kas sirdái beja tyva —
Caur karaliskom rūkom
Kai pa jukom
Markīzá viesturiska klīva.

Patīσαι nazagryb i ticāť lōga
Ka viesturī tikť — līta smoga.

PIRAMIDA

Nīlys krosts. Vysapleik dyukšņōjs dziļš,
Kas ražu zámái dūd i ari slyktu smoku.
Natōli nu krosta vaļdinīka pilš,
Iz terasis sād faraons, tam sīva bloku
Jī pōrrunoj par šū, par tū

I namonūt sōc mināṭ stuṇḍi pādejū.
“Cik gryuts b̄yṣ breidis tys,
Kod jōnūmierst,” tai jys.
“I napalikṣ ni pīminis vairs pasaulám!”
Jei otkon jam.
Kotrs jiut, ka
Nōvis stuṇḍá ryugta.
A faraonam — vaḷdinīkam lelam —
Aizmiersteiba vysā rōdīs na pa celám.
Sōc obi grūzāṭ prōtu,
Kū taidu izdarāṭ,
Lai nōvi pōrvarāṭ,
Kod tei jau pīīṣ klōtu.
“Lai,” soka faraons, “lai mīsa mierst!
A lai pa vysu ļaužu cilti.
Vōrds naaizbierst
Ai aizmiersteibys smīlkti.”
I beidzūt izlem jī: pret pošu Nīlys krostu
Cálṣ byuvi naparostu
Cálṣ lelu piramidu —
Lájī plotu, augstīnī ai dzydu
Taida byuvá nasadrupṣ nikod
I tai tod b̄yṣ jūs vōrdus myužam slavynōṭ.
Kai sarunoj, tai darāṭ mieginoj.
Teik ļaužu pulki kūpā dzeiti
Vysai sovai nagrybai par speiti.
Ap Nīlu zámi leidzynoj.
Vad akmiņus i smīlkti
I inženeri planus taisa.
Kur pamati b̄yṣ grandiozi vylkti,

Kai sīnys cālṭ, lai nabȳtu ni plaisa
I myuḷūs izstōvātu lelō piramida.
Sōc akmiņš blučus kalṭ i tāst,
Mat māru, tieš i kraun, i kūpā lidej.
Lai byuvi lāji plotu, augšā šauru vāršt.
Tai paīt gari, gari godi
Pi dorba gryuta, raita.
Ap faraonu apmyruši vysi rodi,
I patš jys dīnys pādejōs jau skaita.
Beidzūt byuvá gotova pavysam.
I faraons jau guḷ iz nōvis cysom.
Sirdš gurstūt pād'jōs ʀaizis pukst,
A jys vāḷ čyukšt:
“Niu breidi pādejū as jiutu
I nōvá nav maṇ gryuta,
Muns vōrds niu dzeivōš godu tyukstūšōs.”
I saciejš vōrdus šūs,
Jys atstōj bādu likni
A pyuleišonōs jō bej vysā velta.
Jo cylvāki seṇ nazyna ni tik ni
Kas piramidu cielš, nazyna paṭ kura pyrmō calta

I tai na vīna slavá —
Nūzibšņoj i vairs tōs navā.

ZVAIGŽŅU TULKS

Vāḷ tik vakar Sokrats nūmirš beja,

Izdzierš kausā nōvis zōlis,
I vysa Grīkejī nu tivlīnis i tōlīnā
Jū pīmināja.
Jau suplōk myrušijam
Dzīrōja kaidis draugu pulks.
Tī rakstnīks beja, kaidis filozofs, kas lelu gūdu sajem,
Tālnīks vīns i zvaigžņu tulks,
I cytu bors.
I kod jau veinā labi beja īsilš gors,
Dzīru saiminīks ceļ veina kausu:
“Lai, draugi, izdzerom!”
Cyts pībolsoj: “Tam lobprōt klausu!
Lai nacerom,
Ka indi dzerūt, māš par strōpi voi par bolvu
Sāv laurus apveisim ap golvu.
Pa munam: cylvākam vyss slavis pleivs —
Ka tikai dzeivs!”
I apkōrtļ rūžu smōrds.
Veins soldons, gords.
Vyss laistōs, vizmoj, smejās,
Aiz vīglēm aizkorim blōv kailu vergu dejis
Tik zvaigžņu tulks, kam acš šōs rūsmis pīkususá,
Nūsoka pi sevá klusi:
“Ir kotrai dzeivái sōkums, kotrai gols,
Jiuš vysi aizīsīt kai pavasara pols.
Jiuš, kas dzeivis namiersteibys cerit,
Kotrā dzeivis olkā,
Kotrā reibynūšō veina molkā.
Eistū nōvis indi dzerit.
I tikai ratam ļauts: kaut indi dzárt —

Myužam nanūmiert.”
Kai muskats izsmaržōja vōrdi šī,
A tūs nadzierdāja draugi reibušī.

Tikai ratam lamts: kaut indi dzārt —
Myužam nanūmiert.

DAIDALA LABIRINTI

Daidals Minosam iz Kretys solys
(Reši pīminā vairs snādz leidz dīnom tōm.)
Labirintu sabyuvāju ejom cylvōtom:
Kas īškā teik, tys moldōs tī bez gola
I saulis gaismys myužam narādž vairs.
Kienenš Minoss gudrū Daidalu pi sevā gūstā tur,
Lai gudrīs prūjom natyktu nikur
Prōts skaidrs
Na tymūs laikūs viņ,
Tys rats taipaļ vāļ i šū dīn.
Zam zāmis eju slavā tōla beja.
Kotrs pīmināja tū ai baigu treiseišonu.
I ari kotrs klusi īcerāja:
Ka jam tī jōit bēs, jys ōrā tikš ai mōnu.
Tai galminīks vīns kienenām bej, vilteigōks na lopsa,
Pi kienenā jys montu pōrvaļdāja,
I lykōs, vysu darāja, kū vaļdnīks prosa,
I vīnmār taisneigs asom zvierājās pi gūda,
A tikom brīda poša kulda.

I ūmai dazyn kienenš tū!
Jū borgi pasauc sovys tīsys prīškā
I izlīk strōpi brīsmeigū:
“Táv jōit labirintā iškā!
Ka prassi otkon ōrā tikṭ,
As kienēṇvōrdu dūdu — tevi vairōk naaiztikṭ.
Vylta osorys raud, nūzīdzeigīs veirs,
A paslapyn jam lels ir prīks,
Ka liktinš jam tik vīglu strōpi škierš.
Jys bolsā raud: “Ak, žāloj, vaḷdinīk!”
Pi sevā nūdūmoj: “Tys patīseibā nīks.”
Kai ōrā tikṭ, jys seṇ bej izdūmōjš pi sevš,
Na veḷti Dīvs jam viḷteibu ir devš
Jū sorgi nūvad tī, kur sōcās tymsōs ejis.
Vacīs tikai nirdz i smejās:
“Gon as ōrā tikšu!”
Sorgs pamōca: “Āj taišni niu iz prīšku,
Pec tam mās durovys šōs aiztaisāsīm cīṭ.
I kod tu bysi apničš tī pa išku iṭ,
Tod āj tik atpakaḷ, pi durom pīklauvāj,
I izlaisim mās tevi otkon gaišā pasaulī.”
Niu krōpnīks taišni it kai, saceitim, pa skolu,
Paṭ skotu napamat iz molu.
Tū dora jys ai gudreibu,
Lai taišni bṷṭ pret durovom ai mugoru.
Sorgs rādž, ka tymsā nūstrōpātīs gaisa,
Ai lelu trūksni durys taisa
I saulī atsasāst, lai gaidāṭ klauviejīṇu,
Lai sagaidāṭ nu tymsys atpakaḷ kaut vīnu
Nu symtim tūs, kas iškā gōja

I nazagrīzā vairs. “Par itū ari cereiba ir vōja,”
Ai nūpyutu sorgs nūdūmōja.
A vil̄tinīks, leidz dzierd, ka durs ir cīt,
Stōj īt.
Grīž atpakaļ i, turūtīs pi sīnys,
Atpakaļ iz durovom iz pierstu golym leinās,
Tivleit̄ b̄jš durovys. Tī nūzastōšu klusi,
Pastōveišu stuņdis pusi
I klauveišu, lai mani ōrā laiž.
Nā, taišni smīklys: kas taidai strōpái kaiš!
As otkon vareišu pa vacam zaḡt.
Veļti Daidalam bej garōs ejis rak̄t!”
Jys klusi lein.
I smein.
I čyukst̄: “Tivleit̄, tivleit̄,
Durs vareišu as sataustāt̄.”
Jys īt i īt,
Jau pōrstōj smīt̄...
Jau baiļu svīdri rosojās iz vaiga.
Apkōr̄t̄ tymsa malna, tymsa baiga.
“Kū tá zam zámis sabyuviejš tys b̄urs?”
Jys skrīn i klīdz, i eļš.
A priškā nabeidzamīs, baigīs ceļš...
“Glōbit! Kur ir durs?”
Ka ari taidi gudrinīki b̄jš, tū Daidals parādžāja
I tō pec ejis izbyuvāja.
Lai tōs iz sōnim nūzagrīž pi pošom durovom
Pa labi i pa kreisi,
I tō pec tik̄t̄ iz tōm
Nivīnam, īškā tykušam, nav izadevš vāļ a ni řaizi.

Kū vysu navar mōcātis nu nūtykuma šō:
Voi bejušō,
Voi izgōdōtō viņ,
Vīnolga, jo taipaṭ nivīns tō vairōk napīmiņ.

PAMOZ VIESTURIS

Raiz divi draugi streidu sōc ai runom
Par tū, kas viesturá, voi pagōtni var pietāṭ.
“Pa munam,”
Soka vīns, “tá muḷki triumfu var svietāṭ.
Kū nu pagōjušim laikim eisti zynōṭ var?
Ot, cyta lītā — vakar, aizvakar!”
“Tai nabyš gon,” tam preteim ūtrīs stōjās,
“Izzynōṭ var vysu:
Kai mašīnš īt, kai veseleibai klōjās?
Izpietāṭ var ūgli, vogulu i cysu.
I viesturi taipoš.”
“Tam napīkreitu as.”
“Viesturi? Nu, drusku gryutōk mož.”
“Kas, vylks, nu viesturis?
Tu apsvāṭ patš.
Kō narádz acš,
Tam cylvāks vīris nagryb dūṭ.
Redž: šaubātis jau sōc — voi Kristus vyspōr bejš,
Voi Šekspirs bejš, voi dorbus sovus patš ir sarakstiejš.
Tai grybūt nagrybūt

Pi naticēibys mums ir jōpīrūd.
I tys par lelim veirim viņ — voi bejuši, voi navā,
A kur vāļ atsevišku ļaužu slavá?
Vīns soka — bolts, cyts — malns!
Cyts sprīž — tū vadiejš Dīvs, cyts soka — jaucīs valns!
Ir taidu daudz, kas dzeivōjuši slavīs kōri,
Nu tīm koč vōrds ir palicš pōri,
A mozīs cylvāks izbirš laiku viejī,
I dzeivis laikā jō nivīns paļ namanāja.
I cik nav taidys lītys palykušys.
Kas sovu radeitōji seņ jau aizmiersušys!
Deļ mums
Tōs palikš myužēigs nūslāpums.
Nā, soku as.
Nu viesturis kai zynōtnis
Ir pamos viesturis!
Tōs reši kūpā sazaītās.”

Tai rokstu ari as.
Varbūt ka fabulōs ir cytys lītys,
A — pamos viesturis.

IV

PĒRSOKYS

*Pērsokā jukst eistynīs
i škitums.*

VYLKS I LOPSA

(Pec tautys pōrsokys)

Vylks ai lopsu sarunōja
Dzeivōṭ obim vīnā mōjī.
Jys ir styprs, gudra jei —
Jōbŷn lobai dzeiveitái!
I lai navā pōrprotumu,
Pījem taidu nūlykumu:
Medāṭ škierti, kūpā nōkṭ
Samedeitū nūtīsōṭ.
Vylks koč lels, a glups bez gola:
Samedej kū — nas iz olu.
“As iesšu pyrmō,” soka lopsa,
“Tai smolkō pīklōjeiba prosa.”
Pīsāst klōt i apād vīna
Gordumus nu mediejīnā.
“Tys tāv,” lopsa vylkam rōda.
“Tī tik kauļy viņ i ōda!”
Soka vylks ai osorom.
“Tai, maņ rōdīs, runōjam?
Maņ vīnolga. Munuprōt
Varom ūtraīž nūrunōṭ.
Tagad medāṭ īšu as.”
Gaida vylks, kū lopsa nāsš.
Lopsa atnas lelu tīsu.
Mozūs začalānu mīsu.
Salik garšeigi iz golda.
Vylka jau kōrī zūbus školda,
A jū attur lopsys runa:

“Tagad otkon kōrta muna.
Tai, pyrms gōju as nu mōjom.
Māš ar tevi nūrunōjam.”
Lopsa ād i teiksmynojās:
“Gudrim vysod labi klōjās!”
A deļ vylka boda prīka
Otkon napamat ni nīka,
Tik ai smīklu zūbus rōda.
Vylks aiz nyknuma i boda
Sagiun lopsu viļteigū.
I ai baudu apād tū.

Prōts ir dūts, lai dzeivōt gudri,
A kas krōp, tys īkreit mudri.

SYLTS SALDIEJUMS

Ŗaiz puika nūpierk saldiejumu —
Pyku soldonu i glumu.
“Gords,
A solts!”
Tai puika nūdūmoj pi sevš
A Dīvs ir puikam atjauteibu devš:
Jys salik saldiejumu bļūdā īškā
I nūlik ceplá priškā
Pasiļdāt.
Pec strāčis atīt paraudzāt,
A bļūdā vairs tik škidrīs kriejums palicš pōri.

Īt draugs i rādž, ka puika laizōs kōri
“Kū tu tá laizīs
Pa kriejumu bez maizis?”
“Kas táv par bādu?
— As syltu saldiejumu ādu!”

Cytraiz sylts nu solta.
Atsašķir kai malns nu bolta.

BALONS

Ŗaiz bārnām izdōvynoj balonu,
Kū pīpyušt var ai gaisu.
Jys cīži prīcojās par dōvynu,
Bet tivleņ golu raisa
I aši
Īpyuš dvašu.
Ai, cik skaists!
Vāļ drusku ģpyust? Baist!
Bet drusku dar.
Pec breiža otkon vajag pyušt.
Vāļ drusku? Var!
Balons otkon lelōks kliust.
I otkon drusku! Vāļ pazaplāsš gon tys,
A pieški — bac!
Pleist balons! Pyutiejs nūzabeidš ir patš.
Nu skaistō balona rūkōs ir tik skrandys.

Tá gudrums eiss —
Par māru pliessīs — pleišš!

KUCALĀNA NADORBS

Mozs kucalāns iz greidys
Tusdama, elsdams sveida,
Plyukdams grōmotu,
Iz greidys atstōtu.
Ai smolkīm, jaunīm zūbim,
Kas nīz iz kūššonu,
Jys sagrauž rūbu rūbim
Skaistū grōmotu.
Nōk saimineica bōrdamīs:
“Kas, Pinčuk, tei par lītu?
Niu saimnīks tevi strōpāt īš!
Voi grib, lai tevi sītu?
Lai saitī tur aiz styura?
Tī, suneit, dzeivá syura.”
Baiš saimineicys bōršonōs!
I kucāns, pīmīdzš ásti,
Lein molkys kastī,
Lai pazaslāpť zam tōs.
I izbōzšš purni ōrā.
Jys raudīs bolsā vōrā:
“Tu jau pošā mōciejusá,
Lai as izavadu klusi

Gultā naleinu ai kōjom,
Ni nīka nastīpu nu mōjom.
Zūbim pagrauzt var tik tū.
Kū rādž zāmī nūsvīstu,
Tei saplyukōtō grōmota
Iz greidys beja nūsvīsta.
Puika památá iz greidys,
Tō pec as i nazabeidūs.
Mudri pajiemu tū zūbūs
Saplyukōt maņ ōtri lūbās.”
Vacīs Dukšš, kas dzierd šū brāku,
Jāmās mōcāt kucanāku:
“Puika — cylvāks, prōtu vōju,
Kas tik maļdeišonai dar.
A ka sunám pasleid kōja,
Jū tod per!”

Naaizmieršt: pať sunš sprīž tīsu
Par tovu dusmi napatīsu.

VYSTA DEIKĪ

Vysta verās: peilá iš
Deikī bolta mozgōtīs:
Kņōbi lapni gaisā rīž,
Plotū sūli škeibi grīž.
Peilānāni — pikū-pak:
Sovai mōtái pakaļ tak,

Vysta nūdūmoj pi sevš
“Voi to jai viņ Dīvs ir devš
Boltai bīt i lepētīs?”
Īš jei ari mozgōtīs.

Vysta

Cik ŗaiz nav jau bōrta, systa:

— Naleiņ tī, kur navajag! —

Syt jū — bāg,

Apzagrīž i napīmiņ.

Otkon jaunā škodī lein.

Cōli,

Mozi, īdzaltoni, bōly,

Navareigī, glupiņkī,

Kur īt vysta, tī i jī.

Deiká molā vysa saimá,

Vysta komandej i klīdz.

Cōli bailī čīpst i spīdz —

Iudinī leist lela baimá!

Beidzūt vysta spākus sajem,

Nasavolda speiteigijam

Raksturam.

A pa tam

Cōli raud i čēipst, i saļ:

“Grīzīs, māmeņ, atpakaļ!”

Vysta tikkū deikī leida,

Soltō iudinš pōrzabeida.

Kryutīs elpa sazaspīžās —

Vysta grymst, tik burbulš grīžās

Peilá pamanāja bādu,

Pīspīž sovu plotū pādu,

Atmaun vystai paleigā,
Izvalk slāpnu krostmolā.
Smejās: “Niu tu pōrzabeidi!
Kō tu, glupō, deikī leidi?
Tu na moza. Jōatšķir,
Kas deļ kura dereigs ir.
Vysta iudinām par gausu.
Jai ir jōdzeivoj pa sausu...
Tikai peilis plotkōjis
Breivi deikī maudojās.”

Lai pec laika nacālṭ brāku,
Labi apsvārṣ sovu spāku.

SMOGŌ NOSTA

Pītereišam nabogam jōceļ lela nosta.
Jys pi dorba naparosta
Grūzōs tai i cytaidōk —
Nikō ai spāku napanōk.
Jam i prōtā naīnōk.
Ka tam spāki mozi vāļ
Nostu cālṭ.
“Nasaprūtu —
Kō pec tāvs ai vīnu rūku
Jem vāļ pa nostai smogōkai.
A as nikai!”
Dūmoj, prōtoj — izprōtoj,

Kai tei līta jōkōrtoj:
“Tāva peipi zūbūs līci,
Golvā lelū tāva mīci —
I tu bysi styprinīks!
Nosta cālsīs tai kai nīks.”
Izlīk tāva mīci sleipi,
Zūbūs pajem ryugtū peipi.
Niu bēs Pīterš styprinīks!
A nikō!
Nosta guļ kai apbūrtō.
Taišni dusmys ir iz tōs!
Strāči Pīterš padūmō
I tod skumi nūrunō:
“As vāļ laikam asu mozs!”

Raug —
Leidz kotrai nostai jōizaug.

KAČA VACUMS

Mozō Mará paslapus
Glōsta mozūs kačānus,
“Oi, cik mozi! Smīkleigi!
Taidi mozi-moziņki!
Vāļ pavysam okly tī!”
Vacō kačinā tik šņōc.
Namīreigs jai irā prōts,
“Mará, verīs, nanūdori

Munim moziņkijim pōri!”
“Minceiņ-kačeiņ, nazabeisņ!
Redz, cik as jūs maigi nasu.
As tik grybu apzavārt.
As jau ar vāļ moza asu!”
“Tu deļ kača jau par vacu —
Seši godi tāv aiz placu.”
Mará apzastōj i dūmoj:
“Mincá patiseibu runoj —
Seši godi jau aiz placa.
Ak, tu myužš, cik asmu vaca!”

Cylvākam voi kačam viņ —
Dzeivá vysim ōtri skrīn.

ZVIERBULŠ

Lein zvierbulš klōt pi auzu kulis.
Ástá prikā tai i kulās —
Dabōš auzu niu leidz valái.
“Gon jau pītikš munai dalái!”
Zvierbulš dūmoj nasōteigi.
Īkņōb dažus gordus gryudus,
Jau jam mōga tai kai spryudūs.
“Tá jau gryudu bezgaleigi!
Ir gon naprōteigi ļaudš —
Zyrgim sadūd āšņ tik daudz!
Šymā kulī garu godu

Zvierbulš remdynōtu bodu,
A zyrgs kai ņaizi iškā lein,
Palik tukša kulā viņ.”
Zyrgs tik ausi kustynoj,
Kū tys zvierbulš čipstynoj
“Kas dora lelu doramū,
“Tys apād lelu ādamū.
A mozi sliņki, tai kai tu,
Ād žielesteibys dōvynu.”

Pyrms lelu daļu pīprasāt,
Tū vajag dorbā nūpeļnāt.

SKRŪZÁ

Iz okys molys nūlykta stōv skrūzá.
Tei idūmeiga lapni ūsu rūza:
“Redz, kaidis nu maná ļaudim priks!
Kas cyts, na as, jīm veļdzi sniņš.
A caurums malnēs šak, kū ļaudš
Par oku sauc,
Kam tys ir vajdzeigs?”
Oka
Nūgaida, kod skrūzá runu beigš,
I soka:
“Tu napadūmoj,
Kū tu runoj!
Ka okys nabūtu, kur iudini var smált

Voi b̄ytu vajdzeiba pi lyupom skrūzi cáļķ?”

Cylvāks ari lepōtīs na řaizi mōk
Ai lobumim, kas jam nu cytim nōk.

DOBYS PRŌTS

Kačiná, kai kotra mōtá loba,
Vad mozūs kačus plašā dobā
I jemās īstōstāt,
Kai vysu īpazeiķ.
Par sauli izstōsta, par zámi, guni,
Skaidroj vacū īnaidu ai suni
I vysu seikumūs.
Mozī kači klausōs. Kluķ.
“A itá,
Kas tá zuz,
Tei — bitá.
I breineigs dobys prōts.
Kaidis liktiņķ jai ir nūzeimōts:
Guļ kotrā zīdā pilīņķ solds,
Pec tō lein bitá mada kōrī,
Pi spōrnim pīlypst zīdputekli vōrī,
I bitá tūs iz cytu zīdu nas.
I golā iznōk kas?
Nu puteklim tīm rūnās sieklená, i raug —
Nu sāklys jauni zīdi aug.”
Tá vīnam kačam naskaidreiba rūnās:

“Māma, tu ka ģleīņ kriėjumpūdā,
Pec dobys prōta kas to — pūdi dzymst voi gūvš?”
Kačineitá nūzakaunej. Kluš.

Ir jōatšķir, kas dobys spāks,
A kas tik tovys izlaideibys grāks

LÁLIS

Apaleitá,
Maitineitá
Bōvādamōs sovvalej
Mōtá ģrauga i rōj.
Apaleiti
Pōrjem nikeiši i speiti
Mōtis napaklausa jei,
Līlōs sovai lāleitái
“Maņ jau pošai sovi prōti,
Sovom lāļom as par mōti.
Maņ nikas vairs nāirunōš,
Kū maņ darāť spiejōs munōs.
As ai sovu lāļu boru
Kū tik grybu, tū i doru!”
Mōtá tik ai golvu krota
Kaidi niki maitai prōtā.
Pajem žagareņus rūkā,
Lūkonus nu bārza kūka,
I Apalái,

Sovvalái,
Pierīņš nōk pa vītu tū,
Kas cīš par kotru sovvali
Rauđ Apaleitá, eļsinej.
Nu lálom drusku kaunīs jei:
Poša sovu lálu mōtá,
Tagad pārta ir i rōta.
A lai sōpis otrōk klustu,
Pajāmusá tāva jūstu,
Lálom pierīni niu sūla.
Lális lelōs acš tik būla,
Baiļōs sirdš paņ napapukš
Tikai vīna klusu čyukš:
“Kotram dzeivī sprīdiejs ir,
Kas dorbim borgu tīsu škir —
Voi tu labi padarieji.
Voi pierīni nūpeļnieji.”

I tai ir —
Ir kotram kaidš, kas tīsu škir.

PĒRSOKYS

Div dzeivis goly sād pi ceplá sylta —
Bārns i vacō mōtá.
Stōstōs pōrsoka. Iz teiksmū tylta
Tōli, tyvi tāli pīnōk klōtu,

Pōrsokom ir mīreigs rytums
Pōrsokā jukst eistynīs i škitums.
“Beja karalš ņraizi. Princesá jam maita beja.
Svešys zámis kienēndāls jū īmīlāja...”
Kienēndāls — tys tikai mōnš.
Vacū mōti apprecāja pošys Jōnš.
Klausōs bārns i sirdš saņ prikā,
Klausōs pōrsokā i mīgā.
Vacō mōtá stōsta. Kačš pi kōjom ņurr.
Labi, sylts, bādu nav nikur.
Gribi — klausīs, gribi — īsnaud, breivi,
Vārt, dzeivi pōrsokā. vārt, pōrsoku par dzeivi...
“I tod jam jōizškir,
Voi ceļu kairū īt, voi tū, kas jam pa lobū ir.”
— Par celim vacai mōtái jōdūmoj vairs nav,
Vysi celi izstaigōti jau.
Durs pādejōs tik jōattaisa valī,
Býš jei tod jau bezgaleibys dalī.
Bārnam agri vāļ sōk, ceļus škiert,
Lobōk atļau, acim snaudā pīzavārt.
Īmīgst... pazamūst...
Vacōs mōtis lyupys tōļōk kuš:
“Sešys golvys beja nazvieram,
Vīnu nūciert — izaug vītā trejs.”
Vysu dzeivi tai. Leidz pošam vacuumam
Ryu,pu nazvierš namiteigs
Viersā lein.
Vīnu apāj — trejs jau preteim slīnās. —
Bārns niu pieški pasōk baili juš:
Nazyn kas tī kokta ānā kuš?

Voi na trejsgolvainīs īleids
Guļ niu mīreigs?
“Bejš as lels! As parōdeitu jam,
Nazvieram tam baigijam!”

Mozs voi lels, voi jauns, voi vacs,
Dzeivoj kotrs nu pōrsokys —
Drusku maloj, drusku tiç,
Mōnī vīnmār īstidzis.

